
Tomaji Attila

TÁJAIM

Lator Lászlónak

1. sietős alkonyi vázlat

baljós dal kezd szólni valahol
fölszáll szerteszőkken elhajol
odaúszik hol kontyos ritka madarak
emelkednek lassan tűztorkú nap alatt

ott messzire ringó távolok
találkoznak ott lágy fény csorog
elindulnak a fák ostoros jegenyék
összeérő karjuk között remeg az ég

kiárad most hömpölyög s megáll
megmutatja még magát a táj
poros földeken árkok szélén út felett
imbolyognak majdani árnyak emberek

nézd lassan betelik az elrendelt idő
tenyeredbe foghatod onnan is kinő
följajdul és születni kezd hamar a mély
fénylő anyajegyekkel telt hatalmas éj –

2. bárhogy futsz utolér

Nyugtalan égi galambokat látsz Egy hamutollu
galamb menekül kicsi árnya elől fel az ég oszlopára
Onnan mint kő hull a jajszava és a folyóba verődik
nem lassítja le gyors zuhanását az ott maradt hajnali pára

Ellobban majd indul a hullám és a leomló távoli
partról már kegyelemtelen újra feléd fordul
Lábad elé zuhan most le a roskadó ág
törzse sebét nem fedheti el a tenyér Vére kicsordul

Méz szaga vér szaga mindenhol szakadó szirmok s kelyhek
méhek a fullasztó illatok forгатagában
Reszket a megvadult lét hiába sütöd le szemed már te is érzed
összetpadt kicsi szárnyak az alkony bódulatában

Hallod hogy koccan a fog Az este sötétlila
tűfoga csattog a tört hasadékos mélyben
hol rejtőző hideg forrás tör fel a kék szakadékból
messzire elrohan s elfoly a széles lejtők tágas ölében

Ultramarinná mélyül az ég vad szél közeleg
szétcsapja az iszkoló felhők tépett szárnyát
s rátör a szép szabad parttalan áradó vízre
Sas sikoltása a fák zuhanó moraján át

Bárhogy futsz utolér a vihar a sötétlila
égből fegyvere villan a néma galambok tollán
elsodorja őket messze az éjben remegő
kicsi testüket őtjögve dobálja a mélybe az orkán

Szárnyak vér méz vacogó szerelem kerek erdők
árnyai készek feszülni egy távoli ország zárt kapujának
Ott ver rajtuk végig a szörnyű idő – dördül az ostor
s verdesnek szakadt zászlóként gabalyodnak egybe a tájak – –

MAKACSSÁRGA

Hommage à Kormos István

elröpül a szél magában
rikolt egy gyöngyhasú madár
makacssárga álmában
virágot verejtékezik a világ

gázolsz hasig keserű fűben
gólyahírt hozol vadalmát
nyelvet ölt rád s hallgat
mint csont a szivárvány

gyöngye vessző lassan fává lészen
hamuszürke levelei hilintáznak
kigyúlnak a lezuhanó fényben
lángolnak a rózsák is szerteszét
hiába hűti forró szirmuk örök szél

száz évig ha élnél se értenéd
miért lobogsz te is
ha lángolnak a rózsák szerteszét

száz évig ha élnél se értenéd
mit megláttál most hirtelen:
egy nyughatatlan ökörnyál
szaladt tovább ezüstösen a réteken –

Darányi Sándor

RILKE 1903-BAN

„*Seit Wochen will ich diese Worte schreiben
und wage es nicht aus Furcht, es könnte
viel früh zu sein...*” A szakítás után
a jambust mintegy lélegezni kell –
hetek óta, igen; és rettegésből,
hogy túl korán, s ha nem, akármilyen későn,
felesleges kockázat így kiadni
magad bírádnak, csak hogy válaszoljon;
és mégis vállalod, hogy megmutasd:
nem adtad fel – nem számít semmi sem,
s az élet addig az, míg merni mersz.

Magad, neki. A régi megnyitás.
Hová vezethet így az újabb játszma?
Ha visszaír, elhárít-e, s ha mégse,
hogyan tovább, mi a következő
lépés – s ha el, feketére, fehérre?
Vagy nem is sakk ez, kockáztok csupán,
minden helyzet hatesélyes, nem kettő,
s ő tisztán látja annyi, számadásnak
álcázott számításod, neveti,
vagy ami rosszabb, unja, cselt se vet?
Merre. A tiltott szublimációba?
A testetlenbe mentett lényeket
kristályosítja sebzett magatok:
a sértett ő, amiért lekötötted
konok rajongásoddal, mint a hámba,
múzsádnak, széllel járó vadlovat,

s nem tudtad, vissza akkor jön, ha mint
a szív bánatát, szabadon ereszted?
S a véres te, durván rákényszerítve
az önzetlenre, önként; tiszta önzés,
aki láng voltál, őbelőle éltél,
s mindaddig vallhattad büntetlenül:
a művész dolga égni, másoké
pedig, hogy táplálják maró tüzét. –
Innen hová?

Az önfeláldozásba:
magad lenned énedet megtagadva,
nőnöd fényébe, ki másnak világít,
kifosztatásodba beletörődnöd,
embersége kényének átadatni.
Ő lesz utad és ő kalauzod:
beavat eddig titkolt életébe,
ad szabadsága misztériumából,
mint éltető kenyérből, és irigység
nélkül osztja szét másoknak magát,
s ha elbírod, hogy egy legyél csupán
a sok közül, csak szemtanúja dús
áldozatának, nem haszonlesője,
sorsoddá szelidítéd végzeted.
Ezért írsz most: „*Ich werde diesen Sommer
während des July und August in Deutschland
sein (in Worpswede wahrscheinlich).*” Szeretlek.
Elverted mindened, tilos szavak
vesznek körül. De lásd, ez lesz a kezdet.

LEVÉL ARSZENYIJ TARKOVSZKIJNAK

Arszenyij Alekszandrovics,
mit mondjak, mi tartott soká?
Az én hibám, ha elmaradt
találkánk fia birtokán.

Belátom, kár volt titkolóznom,
vagy hinnem bár, túlnóhetek
a törpeségen és a lombon.
Nem várnak sűrű fellegek.

Nézze, már egészen kihűltem!
(Öleljen meg, s nem tűzhöz ér
keze, a vétlen, karcsú ékszer.)
Feladhatjuk-e mindenért?

Ön csendben túrt. De hát tegye. –
Mit gondol, jobb lett a világ?
Ha ránk lát, csikkjét dobja el,
és üdvözlöm Cvetajevát.

SZENTKUTHY MIKLÓS LEVELESLÁDÁJÁBÓL

Válogatta és szerkesztette **Vajda Ágnes**

A nemrégiben megjelent dedikációkötet (ÖRÖK KÖZELSÉG, EZER EMLÉK. Szerk. Tompa Mária. Hamvas Intézet, 2007), illetve az író könyvtáráról megjelent tanulmány (Parragi Márta: SZENTKUTHY MIKLÓS KÖNYVTÁRA. PIM, 2008) is bizonyítja, hogy Szentkuthy életműve ma is tartogat eleven meglepetéseket. A FRIVOLITÁSOK ÉS HITVALLÁSOK megjelenése óta számtalanszor kiderült, hogy a különleges műfajok – vele készült interjúk, dedikációk, könyvek százaihoz fűzött drámai és regényszerű széljegyzetek – közelebb hozzák az idén száz esztendeje született írókat a mindenkori olvasóhoz.

Szentkuthy levelezése is ebbe a sorba tartozik, hiszen magányában sokszor jelentett számára menedéket a kapcsolattartásnak ez a formája. Barátainak és ismerőseinek írt leveleiben a meghitt szeretet, a játékosság hangneme simul össze a stílus-

bravúrok sorával. Még a műveit nem igazán olvasó távoli ismerősöknek is magát meg nem hazudtoló, túlcsondulóan szeretetteljes, de körmondatokra és záporozó hasonlatokra épülő leveleket fogalmazott.

Szentkuthy Miklós válogatott levelezéskötete várhatóan 2008 végén jelenik meg a Hamvas Intézet gondozásában. A szerzteázó, magán- és irodalmi levelezést is tartalmazó hatalmas anyagból nehéz volt válogatni, hiszen egy-egy kiragadott levél ritkán adhatja vissza a több évtizedes barátságok hangulatát, ráadásul sok üzenetváltás becsét csak akkor ismerjük fel igazán, ha tudjuk háttérét is.

A szövegek eredeti helyesírását meghagytuk, csak a nyilvánvaló elírásokat javítottuk; jegyzeteink a legfontosabb tudnivalókra vonatkoznak.

Vajda Ágnes